

**SWPS
University**

Identyfikacja potrzeb psychologiczno-społecznych młodzieży licealnej, nacechowanej dużymi aspiracjami edukacyjno-zawodowymi i analiza wpływu organizacji na dobrostan badanej grupy

Sprawozdanie wyników projektu

dr Katarzyna B. Wojtkiewicz,
Katedra Zarządzania, Wydział Nauk Społecznych w Warszawie, Uniwersytet SWPS

Projekt Uniwersytetu SWPS, finansowany ze środków budżetu naukowego
Instytutu Nauk Społecznych Uniwersytetu SWPS (2020-2022)

*Seminarium Naukowe „Solidarnie i wspierająco w szkole”
Kraków, 1 czerwca 2023*

Zespół projektowy

- dr Katarzyna B. Wojtkiewicz (kierownik): nauki o zarządzaniu i jakości, nauki o polityce i administracji
- dr Magdalena Łuźniak-Piecha: nauki o zarządzaniu i jakości, psychologia
- dr Justyna Sarnowska: nauki socjologiczne
- mgr Sylwia Barakeh: nauki socjologiczne, psychologia
- mgr Katarzyna Szczepaniak: visual arts, psychologia

Opis Projektu

- Badacze skupili się na analizie konsekwencji psychospołecznych wywołanych rosnącymi oczekiwaniami wobec młodzieży licealnej ze strony otoczenia; zbadali także wpływ elementów kultury organizacyjnej (szkoły) na dobrostan jej uczestników (uczniów).
 - Przeprowadzono jakościowe badanie fokusowo-warsztatowe w formacie social Issues in Art & Music (Yeo & Jesvin 2014) na próbie 3 x 10 uczniów z klas maturalnych, z klas IB (program z międzynarodową maturą);
 - przeprowadzono ankietę audytoryjną na próbie wszystkich uczniów Liceum Batorego (N=525), zweryfikowano skalę problemów poruszanych podczas warsztatów oraz zaadaptowano kwestionariusz Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (WEMWBS).
 - Podjęto temat wspierających warsztatów grupowych a także interwencji kryzysowej i strategii działania dla szkoły.
- *Projekt został realizowany we współpracy z Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi w Warszawie oraz Liceum Społecznym z Programem Matury IB.*

Cele projektu

- Celem projektu była identyfikacja potrzeb psychologiczno-społecznych uczniów szkoły średniej nacechowanych dużymi aspiracjami edukacyjno-zawodowymi, uczących się w Klasach Programu Matury Międzynarodowej.
- Na tej podstawie wykonana została analiza wpływu organizacji Szkoły na dobrostan jej uczniów oraz
- Opracowany został zestaw dalszych działań, które w pozytywny sposób wpłyną na dobrostan uczniów Szkoły, włączając postulaty dotyczące strategicznych działań szkoły i kształtowania polityk publicznych w obszarze edukacji.

Wyniki badania

(warsztaty) (1 / 3)

- **Motywacja** do podjęcia nauki w Liceum Batorego / Programie IB: prestiż, osiągnięcie celu - “bo mogłam się dostać”; jeszcze brak świadomości, że możliwe i celowe jest podjęcie studiów na uczelniach zagranicznych - świadomość ta kształtuje się w czasie nauki w liceum;
- Obecnie: Wybór studiów za granicą (większość uczestników), ale coraz głębsza refleksja, że **może niekoniecznie** (też - wpływ pandemii - tu ewolucja widoczna nawet pomiędzy trzema warsztatami).

Wyniki badania

(warsztaty) (2 / 3)

- Presja **narasta** w zależności od poziomu klasy (pre-IB jej prawie nie odczuwa - klasa maturalna odczuwa w dużym stopniu).
- Presja zewnętrzna (głównie szkoła rozumiana jako “wymagania programu IB”, wysoko zawieszona poprzeczka - np. zapraszani prawie wyłącznie absolwenci z zagranicznych uczelni (to ci, którzy odnieśli sukces); silne poczucie porażki, jeżeli te cele nie zostają osiągnięte (np. “zabraknie mi punktów”, “nie otrzymałem oferty”).
- Rodzice i rodzina oraz rówieśnicy z IB najczęściej wskazywani w kontekście wsparcia.
- Częsty motyw: brak czasu na sen lub “zły” sen, ciągłe napięcie (somatyzacje) związane z koniecznością “dowiezienia” dobrego wyniku, osiągnięcia celu.
- **Presja czasu i realizacji zadań**: brak czasu na zajęcia niezwiązane z cyklem nauczania (np. hobby); brak czasu na przemyślenie ważnych spraw, decyzji...
- Ale świadomość, że nie walczę z kolegami, a bardziej **sama ze sobą**.

Wyniki badania

(warsztaty) (3 / 3)

- Silne **poczucie wspólnoty**, przynależności do grupy programu IB i poczucie bardzo **silnego wsparcia od tej grupy rówieśniczej** ;
- Wsparcie od członków rodziny (“zależy im na naszym szczęściu”, “mają doświadczenie”, “przeszli podobną drogę”, ale “nie mają pojęcia, jak trudny jest program IB”).
- Świadomość oferty wsparcia od nauczycieli (istotna funkcja godziny wychowawczej), ale konstatacja praktycznych trudności z uzyskaniem indywidualnego, celowanego wsparcia (“1 nauczyciel, a 30 osób”); nauczyciele wskazywani jako autorytety - “na ich ocenie mi zależy”; czasem wskazanie na brak możliwości “zaufania”, że taką pomoc można otrzymać i na trudność z “otwarcie się”.
- Mieszane, neutralne lub brak poczucia wsparcia ze strony pedagogów / psychologów szkolnych (choć wskazania na konieczność korzystania z pomocy zewnętrznych terapeutów).

Wyniki badania

(ankieta)

- Tylko 15% uczniów wskazało, że nie odczuwają żadnej presji, by realizować określoną ścieżkę edukacyjną.
- Wyniki dotyczące zarówno **presji wewnętrznej**, jak i zewnętrznej powinny być przedmiotem głębszej refleksji. W przypadku presji wewnętrznej jej źródła także mają zewnętrzny charakter - są to komunikaty ze strony otoczenia, głęboko zakorzenione w procesie socjalizacji, na tyle silnie oddziałujące na jednostkę, że traktowane jako całkowicie własne dążenia.
- Konsekwencje presji wewnętrznej mogą być znacznie poważniejsze niż w przypadku presji zewnętrznej, gdyż uczniowie całą odpowiedzialność za niepowodzenia biorą na siebie i znacznie później mogą komunikować potencjalne przeszkody związane z realizowaniem określonej ścieżki.

Wyniki badania

(ankieta)

- Biorąc pod uwagę “indywidualizację ryzyka”, jaką wykazują się uczniowie, czyli przyjmowanie na siebie konsekwencji niepowodzeń, jakie przydarzają im się w życiu, można przypuszczać, że będą się starali znieść znacznie więcej, niż powinni.
- Wskazane objawy psychosomatyczne powinny dać asumpt do refleksji nad zjawiskiem **“wypalenia szkolnego”** - uczniowie spełniają kryteria wypalonych pracowników organizacji.
- Co więcej, pomimo przewlekłego stresu, objawiającego się przede wszystkim zmęczeniem, kłopotami z zasypianiem, czy bólami brzucha, uczniowie uczestniczą w zajęciach (o czym świadczy niski odsetek odpowiedzi często i bardzo często w pytaniu o niemożność pójścia do szkoły z powodów zdrowotnych).
- Taka sytuacja może mieć daleko idące konsekwencje dla zdrowia psychicznego uczniów w ich dalszym (dorosłym) życiu.

WNIOSKI

- ✓ Kondycja psychiczna uczniów nacechowanych dużymi aspiracjami edukacyjno-zawodowymi, uczących się w Klasach Programu Matury Międzynarodowej nosi znamiona wypalenia zawodowego obserwowane w grupie 40-50-latków.
- ✓ Organizacja (Szkoła) nie posiada systemowych ani wypracowanych (własnych) rozwiązań skierowanych na poprawę dobrostanu jej uczniów
- ✓ Mimo opracowania i przeprowadzenia w ramach interwencji zarządczej i psychologicznej zestawu działań, które w pozytywny sposób wpłyną na dobrostan uczniów Szkoły, jej kierownictwo nie podjęło próby ich kontynuowania w przyszłości.
- ✓ Takie podejście wynika z braku wystarczającej świadomości konsekwencji takiego stanu rzeczy u wszystkich interesariuszy (dyrekcja, nauczyciele, pedagodzy, rodzice, uczniowie) i powiązanej z tym braku motywacji (systemowej) osób kierujących szkołą (kryteria konkursów, kryteria oceny, systemy raportowania do jednostek nadzorujących, czynniki kształtujące markę i pozycję szkoły)

- Niezbędne jest podjęcie systemowych (polityki publiczne), zarządczych (poziom organizacji) i jednostkowych działań wpływających na zmianę podejścia (paradygmatu) kształtowania strategicznych procesów rozwojowych szkoły.
- w tym zmiana polityk publicznych poprzez przeorientowanie ich z paradygmatu „Wzrostu efektywności” na paradygmat „Quality of Life”.

Postulaty rozwoju strategicznego w obszarze edukacji

- Wśród proponowanych działań wyodrębniono kształtowanie strategicznych procesów rozwojowych szkoły, w tym potrzebę zmian polityk publicznych i mechanizmów zarządczych poprzez przeorientowanie ich z paradygmatu „Wzrostu gospodarczego/wzrostu efektywności” na paradygmat „Wzrostu jakości życia (Quality of Life)”.
- W tym celu, regulacyjnie określone efektywnościowe mierniki sukcesu, jak oceniany np. w konkursach na dyrektorów udział w olimpiadach, oceny matur, przyjęcie na studia, powinny zostać uzupełnione o mierniki dotyczące wzrostu w procesie edukacyjnym jakości życia uczniów, nauczycieli, rodziców.
- Wyspecjalizowane funkcje doradztwa psychologicznego i pedagogicznego powinny zostać w szerszym stopniu wykorzystane w strategicznych procesach rozwojowych szkoły (dzisiaj jest to głównie funkcja interwencyjna).
- Aby to osiągnąć niezbędne są zmiany regulacyjne i monitorowanie ich implementacji.
- Oraz zwiększenie kompetencji zarządczych w szkołach (tutaj: ponadpodstawowych).

**SWPS
University**

Dziękuję za uwagę

Katarzyna B. Wojtkiewicz, Ph.D., *LL.M.*

Head of the [Department of Management](#)

Chairperson of the Committee for the Management and Leadership programs

Head of the [Management and Leadership](#), MA Program

Lecturer of the [Public Policy Design](#), MA Program

Member of [Research Center for Economics of Memorial Sites](#)

Researcher [ILN Grants](#)

Board Member [Horizon EURHISFIRM Project](#)

Dean Representative for the Internships

e-mail: kwojtkiewicz@swps.edu.pl

Tel.: (+48) 887 558 879

SWPS University of Social Sciences and Humanities

Faculty of Social Sciences | Department of Management

Institute of Social Sciences | Management Sciences and Public Policy

ul. Chodakowska 19/31

03-815 Warszawa

www.swps.pl

